

УДК 336.027;339.972

Савицька О.І.
аспірант кафедри фінансів
Української академії банківської справи

Чумак Н.О.
студентка обліково-фінансового факультету
Української академії банківської справи

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ТА ПОКАЗНИКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ РЕГІОНУ

INFLUENCE OF FACTORS AND EXTERNAL ECONOMIC PERFORMANCE INDICATORS ON ECONOMIC GROWING OF REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито зміст поняття валового регіонального продукту. Авторами було враховано основні фактори, що впливають на його значення, які розподілені на дві групи: перша включає внутрішній вплив показників регіону, а друга – зовнішній. Для кожної окремої групи показників проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу факторних величин на обсяг ВРП. Запропоновано шляхи підвищення економічного зростання для регіону.

Ключові слова: валовий регіональний продукт, кількість безробітних, доходи населення, оборот роздрібною торгівлі, експорт, імпорт, прямі фінансові інвестиції.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрыто содержание понятия валового регионального продукта. Авторами были учтены основные факторы, влияющие на его значение, которые распределены на две группы: первая включает внутреннее влияние показателей региона, а вторая – внешние. Для каждой отдельной группы показателей проведен корреляционно-регрессионный анализ влияния факторных величин на объем ВРП. Предложены пути повышения экономического роста для региона.

Ключевые слова: валовой региональный продукт, количество безработных, доходы населения, оборот розничной торговли, экспорт, импорт, прямые финансовые инвестиции.

ANNOTATION

In the article the meaning of the gross regional product. The authors took into account the main factors that affect its value. Factors divided into two groups, the first includes internal impact performance of the region, and another – outside. For each individual performance of Correlation-regression analysis of the impact factor variables on the volume of GRP. Ways of increasing economic growth for the region.

Keywords: gross regional product, the number of unemployed, income, retail trade turnover, exports, imports, direct financial investment.

Постановка проблеми. В умовах стабілізації економіки України та її переходу до сталого соціально-економічного розвитку, подолання кризових явищ та запобігання їм у майбутньому набувають особливої ваги. Рівень розвитку країни визначається щонайменше динамікою ВВП на душу населення та глобальним індексом конкурентоспроможності. На сьогодні важливою передумовою забезпечення сталого зростання економіки, підвищення ефективності використання ресурсів є достовірне і реальне вимірювання рівня розвитку регіонального потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх десятиліть проблематика регіонального соціально-економічного розвитку

набула в наукових колах неабиякої популярності. Важливість регіональних досліджень не зменшується від 60–70-х років минулого століття, коли основний інтерес дослідників притягували депресивні сільські й гірничо-хімічні регіони та старі індустріальні області до нових технологічно розвинених і конкурентоздатних регіонів у кінці 80–90-х років [1, с. 113].

У цілому проблемам регіонального розвитку присвятили свої роботи такі відомі зарубіжні вчені, як С. Артоболевский, Р. Мартін, П. Кук, Д. Беккатіні, Д. Норт, Р. Річтер, М. Джіанетті, К. Морган, М. Портер, А. Родрігес-Посе, М. Сторпер, Е.В. Зарова, А. Гранберг, В. Кудимов, Е. Куклинський, О. Кузнецова, Н. Некрасов, Н. Ларіна та ін.

Вітчизняна регіоналістика представлена науковими публікаціями О. Верланова, В. Поповкіна, П. Беленького, Є. Бойка, Т. Бурцевої, Б. Буркинського, П. Гальчинського, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, Ф. Заставного, І. Лукінова, Ю. Макогона, П. Саблука, Ю. Стадницького, О. Шаблія, М. Чумаченка та ін. В роботах даних науковців започатковано нові наукові погляди щодо регіонального розвитку, досліджено чисельні аспекти причинно-наслідкових зв'язків, запропоновано методи аналізу тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на проведення децентралізації та податкової реформи в Україні регіональне економічне зростання вимагає постійних наукових досліджень, особливо в умовах впливу як внутрішніх регіональних, так і зовнішніх міжнародних факторів.

Мета статті полягає у визначенні впливу факторів внутрішнього середовища та зовнішньоекономічної діяльності на формування валового регіонального продукту.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними світового рейтингу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Світового економічного форуму (СЕФ), у 2015 р. Україна посіла 79-е місце зі 140 країн. Країна повинна спрямувати зусилля на поліпшення роботи основ економіки, таких як ефективне функціонування ринків товарів і праці,

розвиток фінансової системи, конкурентна політика, державне управління і реструктуризація підприємств. Головним пріоритетом країни, направленим на економічне зростання, є децентралізація, що передбачає передачу повноважень вирішувати місцеві проблеми на низовий рівень, рівень громад та забезпечення їх власними фінансовими ресурсами, які зроблять їх спроможними ці проблеми вирішувати. Якщо громада левову частину податків, які створюються на її території, залишає в себе, у неї з'являється стимул заробляти більше, а це говорить про те, що громади стають активними учасниками економічного життя.

Також великого значення набуває проведення податкової реформи в Україні, яка за своїм змістом зосереджена на зменшенні податкового навантаження на підприємства та населення, що має призвести до детинізації економіки і, відповідно, сприяти економічному зростанню економіки в цілому та регіону зокрема.

Сучасний економічний статус суб'єктів України вимагає використання різноманітних інструментів оцінки економічного розвитку, фінансової збалансованості, умов конкуренції на вітчизняному та світовому ринках. З іншого боку, такі інструменти необхідні для проведення активної державної політики, спрямованої на усунення міжрегіональних диспропорцій, зміцнення економічної та політичної цілісності країни.

Посилення самостійності регіонів збільшує значимість регіональної політики. Прогнози економічного і соціального розвитку регіонів, які розробляються на середньо- та короткостроковий періоди, містять показники, що характеризують рівень соціально-економічного розвитку за попередній період, цілі, пріоритети та головні проблеми розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці; стан використання природного, виробничого, науково-технологічного та трудового потенціалу, екологічну ситуацію; тенденцію розвитку економіки у прогнозованому періоді.

Узагальнюючим показником економічного і соціального розвитку регіону є валовий регіональний продукт (ВРП). Даний показник вимірює валову додану вартість, яка обчислюється шляхом віднімання із сумарної валової продукції обсягів її проміжного споживання.

В Україні розрахунок ВРП ведеться змішаним методом, тобто частина даних (зазвичай стосується нефінансових корпорацій, муніципальних та державних транзакцій) акумулюється регіональними статистичними установами та прямує в центр, а частина збирається вже напряму Держкомстатом за іншими секторами економіки [3, с. 40].

ВРП характеризує рівень економічного розвитку та результати економічної діяльності всіх господарюючих суб'єктів регіону. Показники ВРП дають можливість побудувати найважливіші національні рахунки та рахунки на рівні

регіону. Традиційно вважається, що регіональний розвиток визначають сектори спеціалізації регіонів, які, власне, й формують ВРП. У цих умовах важливе значення набуває оцінка факторів, що впливають на формування ВРП.

Будемо здійснювати окремо вплив внутрішніх показників та показників зовнішньоекономічної діяльності на формування ВРП. Для цього, використовуючи пакет «Аналіз даних – Регресія» в програмному комплексі MS Excel, проведемо економіко-математичні розрахунки.

Взаємодія результуючого показника (Y) з факторними ознаками (X1, X2...Xn) традиційно описується рівнянням лінійної багатофакторної регресії, що визначається за формулою 1:

$$y = a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_2 + \dots + a_m x_m + \varepsilon, \quad (1)$$

де y – досліджувана (залежна, пояснювана) змінна;

x_1, x_2, \dots, x_m – незалежні, пояснювальні змінні;

a_1, a_2, \dots, a_m – параметри моделі;

ε – випадкова складова регресійного рівняння.

Одна з передумов оцінювання параметрів лінійних багатофакторних моделей – відсутність лінійних зв'язків між незалежними змінними моделі. Якщо такі зв'язки існують, то це явище називають мультиколінеарністю.

Мультиколінеарність означає існування тісної лінійної залежності, або кореляції, між двома чи більше пояснювальними змінними. Вона негативно впливає на кількісні характеристики економетричної моделі або робить її побудову взагалі неможливою [5, с. 124].

Найкращим чином дослідити мультиколінеарність можна з допомогою алгоритму Феррара-Глобера. Цей алгоритм має три види статистичних критеріїв, згідно з якими перевіряється мультиколінеарність усього масиву незалежних змінних (χ^2 – «хі-квадрат»); кожної незалежної змінної з рештою змінних (F-критерій); кожної пари незалежних змінних (t-критерій). У табл. 1 наведено основні формули для перевірки факторних ознак на мультиколінеарність.

Таблиця 1
Основні формули для перевірки факторних ознак на мультиколінеарність

№	Статистичний критерій	Формула
1	χ^2 («хі-квадрат»)	$\chi^2 = -\left[n-1-\frac{1}{6}(2m+5)\right] \ln r $,
2	F-критерій Фішера	$F_k = (c_{kk}-1) \frac{n-m}{m-1}$, де C_{kk} – діагональні елементи матриці С
3	t-критерій Стьюдента	$t_{kj} = \frac{r_{kj} \sqrt{n-m}}{\sqrt{1-r_{kj}^2}}$.

Джерело: побудовано автором на основі [5, с. 127]

Розраховані, відповідно до формул, наведених у табл. 1, фактичні значення критері-

Таблиця 2

Вхідні дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг ВРП

Рік	ВРП, млн. грн. (Y)	Кількість зареєстрованих безробітних на кінець періоду, тис. осіб (X1)	Доходи населення, млн. грн. (X2)	Оборот роздрібною торгівлі, млн. грн. (X3)	Експорт, млн. грн. (X4)	Імпорт, млн. грн. (X5)	Прямі фінансові інвестиції, млн. дол. США (X6)
2008	16210	23	19819	8757,7	954,8	706,7	180,5
2009	16060	19,4	20318	8463,9	741,8	457,2	158
2010	18333	16,3	24918	9808,4	790,8	535	243,5
2011	22907	14,6	28347	12778,4	1060,7	899,8	359,6
2012	24933	13,9	32415	14941,4	1184,5	753,5	361,8
2013	26765	14,3	33339	16322,3	980,1	745,7	386,5
2014	30401	18,8	35530	18701,2	782,3	604	422,7
Середнє значення		17,19	27812,29	12824,76	927,86	671,70	301,80
Стандартне відхилення		3,11	5855,55	3701,43	151,92	138,72	98,21

Джерело: побудовано автором на основі [4; 5]

рив порівнюються з табличними, урахувавши наступні особливості:

– значення критерію χ^2 («хі-квадрат») порівнюються з табличним при $1/2 \times m \times (m-1)$ ступенях свободи і рівні значущості α . Якщо $\chi^2_{\text{факт}} > \chi^2_{\text{табл}}$ то в масиві пояснювальних змінних існує мультиколінеарність;

– фактичні значення F-критеріїв Фішера порівнюються з табличними при $n - m$ і $m - 1$ ступенях свободи і рівні значущості α . Якщо $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, то відповідна k -та незалежна змінна мультиколінеарна з іншими;

– фактичні значення t -критеріїв Стьюдента порівнюються з табличними при $n - m$ ступенях свободи і рівні значущості α . Якщо $t_{ki}(\phi) > t_{\text{табл}}$, то між незалежними змінними існує мультиколінеарність.

Результуючим показником нашого дослідження є ВРП. Внутрішніми факторами, що на нього впливають, є кількість зареєстрованих безробітних на кінець періоду, чисті доходи населення та оборот роздрібною торгівлі. При цьому також виділимо зовнішні фактори впливу, до них віднесемо: експорт, імпорт та прямі іноземні інвестиції. За основу візьмемо показники Сумської області та на їх прикладі проведемо розрахунки.

У табл. 2 наведено вхідні дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних ознак на результуючий показник за період 2008–2014 рр.

Для початку проведемо аналіз окремо внутрішніх факторів впливу. Використовуючи дані, наведені в табл. 2, перевіримо факторні ознаки на мультиколінеарність. Для цього спочатку необхідно здійснити стандартизацію (нормалізацію) змінних, використовуючи формулу 2.

$$x_{ik}^* = \frac{x_{ik} - \bar{x}_k}{\sqrt{n\sigma_{x_k}^2}}, \quad (2)$$

де n – число спостережень ($i = \overline{1, n}$);

m – число пояснювальних змінних, ($k = \overline{1, m}$);

\bar{x}_k – середнє арифметичне k -ї пояснювальної змінної;

$\sigma_{x_k}^2$ – дисперсія k -ї пояснювальної змінної.

Стандартизація (нормалізація) даних проводиться з метою приведення всіх змінних до єдиного співставного вигляду для отримання адекватних результатів на визначення мультиколінеарності та загалом достовірних результатів дослідження.

Далі перевіримо змінні на мультиколінеарність за допомогою трьох статистичних критеріїв – «хі-квадрат», F-критерій Фішера та t -критерій Стьюдента.

Для визначення F-критеріїв необхідно знайти матрицю похибок С:

$$C = R^{-1} = ((X^*)^T X^*)^{-1} = \begin{pmatrix} 7,71 & 29,5 & -25,2 \\ 29,5 & 135,43 & -118,48 \\ -25,2 & -118,48 & 104,94 \end{pmatrix}$$

Результати перевірки на мультиколінеарність наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перевірка змінних на мультиколінеарність

№	Статистичний критерій	Розрахунок
1	χ^2 («хі-квадрат»)	$\chi^2 = - [7 \cdot 1 - 1/6 \cdot (2 \cdot 3 + 5)] \cdot (-5,16) = 21,5$.
2	F-критерій Фішера	$F_1 = (7,71 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 13,425$. $F_2 = (135,43 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 268,863$. $F_3 = (104,94 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 207,879$.
3	t -критерій Стьюдента	$t_{12} = (-0,913 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - (-0,913)^2} = -4,47$. $t_{13} = (0,886 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - 0,886^2} = 3,81$. $t_{23} = (0,994 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - 0,994^2} = 17,95$.

Отже, наведені в табл. 3 розрахунки дозволяють зробити наступні висновки щодо мультиколінеарності змінних:

– при ступенях свободи $1/2 \cdot 3 \cdot (3 - 1) = 3$ і рівні значущості 0,05, критичне значення критерію Пірсона складає 17,730. Порівнюючи його з фактичним, зазначимо, що в масиві незалежних змінних мультиколінеарність присутня, так як виконується основна нерівність;

– при ступенях свободи 4 і 2 і рівні значущості 0,05, критичне значення F -критерію складає 19,247. Отже, друга та третя (доходи населення та оборот роздрібної торгівлі) незалежні змінні є мультиколінеарними з іншими;

– при ступенях свободи 4 і рівні значущості 0,05 критичне значення t -критерію складає 2,776. Дослідження підтверджує, що між доходами населення та оборотом роздрібної торгівлі, кількістю зареєстрованих безробітних та оборотом роздрібної торгівлі існує мультиколінеарність.

Для позбавлення від даного ефекту необхідно виключити одну із мультиколінеарних змінних. У нашому дослідженні ми виключаємо змінну X_3 – оборот роздрібної торгівлі.

Для перевірки залежності між ВРП та обраними факторами проведемо розрахунок регресійної статистики (табл. 4) та коефіцієнтів кореляції (табл. 5).

Таблиця 4
Показники регресійної статистики

Показник	Значення
Коефіцієнт множинної регресії R	0,994
Коефіцієнт детермінації R ²	0,9874
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,9811
Стандартна помилка	762,675

Як засвідчують дані табл. 4, коефіцієнт множинної регресії R указує на дуже щільний зв'язок між ВРП та обсягами виробництва і доходами населення. Щодо значення коефіцієнту детермінації R² отриманої кореляційно-регресійної моделі, то залежність ВРП на 98,74% обумовлена обраними факторними величинами (кількість зареєстрованих безробітних на кінець періоду, доходи населення). Решта 1,26% обумовлені іншими факторами, що впливають на обсяг ВРП, але не є включеними в модель регресії.

Таблиця 5
Таблиця коефіцієнтів кореляції

Показник	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика Стьюдента	P-значення
У-перетин	-10484,82	3457,43	-3,033	0,039
Обсяг виробництва, млн. грн.	331,06	119,24	2,777	0,05
Доходи населення, млн. грн.	0,9717	0,063	15,319	0,00011

Відповідно до даних, наведених в табл. 5, у результаті кореляційно-регресійного аналізу було визначено, що при збільшенні вагомості обсягу виробництва на 1 млн. грн. ВРП збільшується на 331,06 млн. грн.; при збільшенні доходів населення на 1 млн. грн. ВРП збільшується на 0,9717 млн. грн.

Отже, у результаті проведення кореляційно-регресійного аналізу залежності обсягу ВРП від обраних факторів – кількості зареєстрованих безробітних та доходів населення – для забезпечення стабільного рівня обсягу ВРП необхідно створити сприятливі умови для зниження рівня безробіття в регіоні, що має найбільший вплив на формування ВРП, як підтверджують результати отриманого вище кореляційно-регресійного аналізу.

Наступним етапом є дослідження впливу факторів зовнішньоекономічної діяльності на формування її валового регіонального продукту. Показниками зовнішньоекономічної діяльності є обсяг експорту, імпорту та обсяг прямих фінансових інвестицій. У табл. 2 наведено вхідні дані для кореляційно-регресійного аналізу, перевіримо факторні ознаки на мультиколінеарність. Для цього спочатку необхідно здійснити стандартизацію (нормалізацію) змінних, використовуючи формулу 2.

Матриця похибок C має вигляд:

$$C = R^{-1} = ((X^* Y^* X^*)^{-1}) = \begin{pmatrix} 3,54 & -3,13 & 0,26 \\ -3,13 & 4,16 & -0,97 \\ 0,26 & -0,97 & 1,41 \end{pmatrix}$$

Результати перевірки на мультиколінеарність наведено в табл. 6.

Таблиця 6
Перевірка змінних на мультиколінеарність

№	Статистичний критерій	Розрахунок
1	χ^2 («хі-квадрат»)	$\chi^2 = - [7 \cdot 1 - 1 / 6 - (2 \cdot 3 + 5)] \cdot (-1,59) = 6,65.$
2	F-критерій Фішера	$F_1 = (3,538 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 5,077.$ $F_2 = (4,161 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 6,322.$ $F_3 = (1,414 - 1) \cdot (7 - 3) / (3 - 1) = 0,829.$
3	t-критерій Стьюдента	$t_{12} = (0,815 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - 0,815^2} = 2,816.$ $t_{13} = (-0,117 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - (-0,117)^2} = -0,236.$ $t_{23} = (0,402 \cdot \sqrt{7 - 3}) / \sqrt{1 - 0,402^2} = 0,877.$

Отже, наведені в табл. 6 розрахунки дозволяють зробити наступні висновки, щодо мультиколінеарності змінних:

– критичне значення критерію Пірсона складає 17,730. Порівнюючи його з фактичним, зазначимо, що в масиві незалежних змінних мультиколінеарність відсутня, так як не виконується основна нерівність;

– критичне значення F -критерію складає 19,247. Отже, мультиколінеарність відсутня, так як не виконується основна нерівність;

– критичне значення t -критерію складає 2,776. Дослідження підтверджує, що між експортом та імпортом існує мультиколінеарність.

Для позбавлення від даного ефекту необхідно виключити одну із мультиколінеарних змінних. У нашому дослідженні ми виключаємо змінну X_4 – обсяг експорту.

Для перевірки залежності між ВРП та обраними факторами проведемо розрахунок регресійної статистики (табл. 7) та коефіцієнтів кореляції (табл. 8).

Таблиця 7
Показники регресійної статистики

Показник	Значення
Коефіцієнт множинної регресії R	0,985
Коефіцієнт детермінації R ²	0,97
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,955
Стандартна помилка	1173,94

Як засвідчують дані табл. 7, коефіцієнт множинної регресії R указує на дуже щільний зв'язок між ВРП та імпортом і прямими фінансовими інвестиціями в економіку Сумської області. Щодо значення коефіцієнту детермінації R² отриманої кореляційно-регресійної моделі, то залежність ВРП на 95,5% обумовлена обраними факторними величинами. Решта 4,5% обумовлені іншими факторами, що впливають на обсяг ВРП, але не є включеними в модель регресії.

Таблиця 8
Таблиця коефіцієнтів кореляції

Показник	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика Стьюдента	P-значення
У-перетин	10478,33	2209,2	4,743	0,009
Імпорт, млн. грн.	-7,924	3,778	-2,098	0,104
Прямі фінансові інвестиції, млн. дол. США	56,57	5,336	10,603	0,0004

У результаті кореляційно-регресійного аналізу було визначено, що при збільшенні обсягу імпорту на 1 млн. грн. ВРП зменшується на 7,924 млн. грн.; при збільшенні прямих фінансових інвестицій на 1 млн. дол. США ВРП збільшується на 56,57 млн. грн. Зменшення обсягу ВРП із збільшення імпорту пов'язано, на нашу думку, з тим, що частина коштів, яка впливає на формування ВРП, йде на оплату імпорту.

Висновки. Проведені розрахунки дозволяють зробити висновок, що показники зовнішньоекономічної діяльності здійснюють не менш суттєвий вплив на ВРП Сумської області, ніж внутрішні. Для підвищення ВРП регіон повинен обрати стратегію, яка була б направлена на стабілізацію як внутрішніх факторів (зниження рівня безробіття, підвищення доходів населення), так і зовнішніх (залучення фінансових інвестицій, збільшення імпортозаміщення).

З проведених розрахунків випливає, що фінансування та стабілізація основних факторів, що мають вплив на ВРП, позитивно вплинуть на зростання величини валового регіонального продукту. Необхідно провести розробку та реаліза-

цію ефективної соціально-економічної політики. У першу чергу потрібно забезпечити стимулювання інвестиційної діяльності та імпортозаміщення, зниження рівня безробіття в регіоні, підвищення доходів населення, адже проведені розрахунки показали, що ігнорування даних факторів може негативно позначитися на формуванні валового регіонального продукту в перспективі.

На рівні регіону доречно розвивати інфраструктуру підтримки інвестиційної діяльності; конкретизувати потребу в інвестиційних ресурсах через розробку програм соціально-економічного розвитку регіону; забезпечувати системність роботи з іноземними інвесторами; підвищувати рівень кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування, задіяного в інвестиційних процесах на регіональному та місцевому рівнях, тощо. Доречно звернути увагу на імпортозаміщення товарів та послуг за допомогою підтримки вітчизняних товаровиробників, проведення політики протекціонізму, створення сприятливих умов для розробки та використання сучасних технологій та техніки, що забезпечить позитивний економічний результат підприємствам та відобразиться на розвитку регіону.

Разом з тим необхідно створити умови для направлення працівників у першу чергу на рентабельні виробництва і в пріоритетні галузі народного господарства; підвищувати економічну зацікавленість підприємств і організацій у створенні додаткових робочих місць; поліпшувати систему відтворення робочої сили у поєднанні з розвитком робочих місць, професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації населення; забезпечувати надійний захист безробітних та їх сімей від негативних наслідків безробіття й забезпечення зайнятості громадян, які потребують соціального захисту і нездатні на рівних конкурувати на ринку праці; проводити заходи сприяння зайнятості населення, яке проживає в сільській місцевості, тощо.

Таким чином, додержання даних умов призведе до поліпшення економічного та соціального становища Сумської області, що відобразиться на узагальнюючому показнику ВРП.

На сучасному етапі в Україні першочерговим завданням є збереження унітарного державного устрою України з одночасною децентралізацією та реформуванням податкової системи, що є важливою складовою економічного розвитку регіонів. При цьому децентралізація та податкова система мають як прямий, так і опосередкований вплив на внутрішні та зовнішні фактори. Зокрема, у середині регіону є можливість вирішувати на місцях основні питання щодо підтримки інвестиційної діяльності та вітчизняних товаровиробників. Зменшення податкового завантаження тим самим знизить рівень безробіття та підвищить доходи громадян, збільшить їх купівельну спроможність і, як наслідок, забезпечить товарообірот малому та середньому бізнесу.

Для кожного регіону України розуміння та оцінка даного впливу є актуальними, адже

з'являється можливість інтенсифікувати економічну активність регіону, впливати на розвиток виробництва та задоволення потреб населення. Тому регіони мають самостійно реалізувати власний потенціал, надавати відповідні послуги населенню та максимально ефективно реалізовувати стратегії регіонального розвитку, у тому числі і податкову політику. У результаті всі зміни позитивно відобразяться на ВРП та ВВП України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Верланов О.Ю. Фактори формування валового регіонального продукту / О.Ю. Верланов // Наукові праці. – 2010. – Т. 126. – Вип. 113. – С. 113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/есопоту/2010/126-113-19.pdf>.
2. Головне управління статистики у Сумській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sumy.ukrstat.gov.ua/>.
3. Гончар В.Г. Валовий регіональний продукт у системі оцінки економічної безпеки регіонів України / В.Г. Гончар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ird.gov.ua/sep/v113/sep20153\(113\)_039_GoncharVG.pdf](http://www.ird.gov.ua/sep/v113/sep20153(113)_039_GoncharVG.pdf).
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Наконечний С.І. Економетрія: [навч. посіб.] / С.І. Наконечний, Т.О. Терещенко, Т.П. Романюк. – К.: КНЕУ, 1998. – 276 с.